הִלְכוֹת בִּרְכַּת הַמָּזוֹן סִימָן קצז

(ג) * מְצָטָרֵף בַּהֲדֵיהוּ, (ד) [ב]וְחַיָּבִים לִתֵּן לוֹ לָאֱכֹל כְּדֵי שְׂיִצְטָרֵף עִמָּהֶם. [ג]וְהוּא שֶׁבָּא עַד שֶׁלֹּא אָמְרוּ הַב לָן וּנְבָרֵךְ, * אֲבָל אִם אָמְרוּ הַב לָן וּנְבָרֵךְ וְאַחַר כָּךְ בָּא הַשְּׁלִישִׁי, (ה) * אֵינוֹ מְצָטָרֵף (ו) [א] * עִמָּהֶם. הָגָה: * וּנְטִילַת מַיִם אַחֲרוֹנִים כְּהַב לָן וּנְבָרֵךְ דְּמֵי (מרדכי פרק ג׳ שאכלו (סי׳ קנח)) (ו) וְעַיִן לְעֵיל סִימָן קע״ט (ס״ק ל״ב): ב [ד]תִּשְׁעָה שֶׁאָכְלוּ דָּגָן (ז) וְאֶחָד אָכַל (ח) * כַּזַּיִת יָרָק, (ט) [ב] מְצָטָרְפִין לְהַזְכִּיר שָׁם, וַאֲפִלּוּ לֹא טָבַל עִמָּהֶם אֶלָּא (ג) (י) בְּצִיר אוֹ לֹא שָׁתָה עִמָּהֶם אֶלָּא (יא) כּוֹס אֶחָד * שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רְבִיעִית, מִכָּל מַשְׁקֶה

ב תְּשׁוּבוֹת הָרַשְׁבָּ״א (ח״ו סי׳ נו) מַהֲהִיא דְּחַיָּלִין ק״ו ע״א).
ג שָׁם בִּבְרָכוֹת (תוס׳ ד״ה אילו). ד שָׁם מ״ח ע״א).

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

א [א] עִמָּהֶם. עַיִן בְּאֵר הֵיטֵב. וְעַיִן בְּאֶלְיָה רַבָּה (סק״ד) שֶׁכָּתַב שֶׁאֵין לְזֶה שֹׁרֶשׁ וּמְשָׁמְעוּת בְּשֵׁ״ס וּפוֹסְקִים שֶׁיִּהְיֶה מִצְוָה לְחַזֵּר וְלֶאֱכֹל, וּמִסְתַּבֵּר דְּזֶה הָוֵי כַּאֲכִילָה גַּפָּה כו׳ עַיִן שָׁם. וְעַיִן בְּבִרְכֵי יוֹסֵף (סק״א) בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת שַׁעֲרֵי יְשׁוּעָה כָּתַב יְדֵ, תִּשְׁעָה שֶׁאָכְלוּ וְסָבְרוּ שָׁהֵם עֲשָׂרָה וְנָטְלוּ מַיִם אַחֲרוֹנִים וְנִתְנוּ הַכּוֹס לְבָרֵךְ. וְרָאוּ שֶׁאֵינָם רַק תִּשְׁעָה, אֵין מוֹעִיל לְצָרֵף אֶחָד עַל יְדֵי שִׁיְּתְנוּ לוֹ לִשְׁתּוֹת כְּדֵי לְבָרֵךְ בְּשֵׁם כְּמוֹ דְּלֹא מְהָנֵי לְזִמּוּן בִּשְׁלֹשָׁה עַיִן שָׁם:
ב [ב] מִצְטָרְפִין. עַיִן בְּאֵר הֵיטֵב וְעַיִן מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה לְעֵיל סִימָן קצ״ד (נדפס

בָּאֵר הֵיטֵב

[וְעַיִן בְּסֵפֶר אֵלִיָּה רַבָּה (סק״ג) שֶׁהָאֲרִיךְ בָּזֶה עַיִן שָׁם]:
א (ו) עִמָּהֶם. וּבְ״ח (ס״א) כָּתַב דְּמִצְוָה שֶׁיִּשְׁלוּ יְדֵיהֶם וִיבָרְכוּ הַמּוֹצִיא וְיֹאכְלוּ מְעַט מִשּׁוּם זִמּוּן, וְעַיִן שְׁנֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגה״ט סק״ב) וְעוֹלַת תָּמִיד (סק״א):
ב (ב) מִצְטָרְפִין. וְאִם כָּבָר בֵּרַךְ בִּרְכָה אַחֲרוֹנָה שׁוּב לֹא יוּכַל לְזַמֵּן עִמָּהֶם דְּכָבָר נִסְתַּלֵּק מֵהֶם, וְלֹא דָּמֵי לְסִימָן קצ״ד סָעִיף א׳ דְּהָתָם עַל כָּל פָּנִים אָכַל לְתֹם. מְגַן אַבְרָהָם (סק״ד): (ג) בְּצִיר. וּמִכָּל מָקוֹם בְּעֵי שִׁעוּרָא:

בָּאוּר הֲלָכָה

מְרַדְכַי (סק״ד) שֶׁכָּתַב לְדָבָר בְּרוּר כְּדִבְרֵינוּ וְהָרִבָּה לְתָמֵהַּ עַל הָאֵלִיָּה רַבָּה שֶׁמִּסְתַּפֵּק בָּזֶה עַיִן שָׁם:

* מְצָטָרֵף בַּהֲדֵיהוּ. הַיְינוּ שֶׁחַיָּבִים בְּזִמּוּן [וְלֹא שֶׁהוּא רְשׁוּת], וּכְמוֹ שֶׁפָּסַק הַמְחַבֵּר בְּסִימָן קצ״ג (ס״ב) דְּתִלּוּי בִּגְמַר סְעוּדָה וְזֶה גַּם כֵּן גְּמַר סְעוּדָה מִקָּרֵי, כֵּן מַשְׁמַע מִכָּפָּה פּוֹסְקִים דְּנָקְטוּ כֵּן לְדִינָא. וּדְלֹא כְּשִׁיטַת רַבֵּנוּ יוֹנָה (לב: ד״ה שלשה) דְּלְדִידֵיהּ הַאי סוּגְיָא רַק לְעִנְיַן רְשׁוּת, וְכֵן מַשְׁמַע שָׁם (מז.) בְּרֶשׁ״י דִּבּוּר הַמַּתְחִיל אֵיכָלְנָא, דְּחַיָּבִין בִּזְמוּן. וְדַע עוֹד דְּמִשְׁמַע מֵהָרִאשׁוֹנִים דְּזֶה הַשְּׁלִישִׁי יָכוֹל לְזַמֵּן וּלְהוֹצִיאָם יְדֵי זִמּוּן גַּם כֵּן.

* אֲבָל אִם אָמְרוּ וְכוּ׳. עַיִן בְּמָגֵן אַבְרָהָם (סק״ב) דְּלִדְעָה הַשְּׁנִיָּה הַמְבֹאֶרֶת לְעֵיל בְּסִימָן קע״ט סָעִיף א׳ דְּהַב לָן וּנְבָרֵךְ גַּם כֵּן לֹא הָוֵי הֶפֶסֵד הַדַּעַת לְגַמְרֵי לְעִנְיַן אֲכִילָה, מִמֵּילָא בְּכָאן מְצָטָרְפִי. כָּל שֶׁלֹּא נָטְלוּ יְדֵיהֶם בְּמַיִם אַחֲרוֹנִים, וְכֵן מַשְׁמַע בְּכַמָּה אַחֲרוֹנִים [עַיִן בְּדְרִישָׁה (סק״א) וּבְאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ב) וּבְבַאוּר הַגְּרַ״א לְעֵיל בְּסִימָן קע״ט סָעִיף א׳] דְּתִלּוּי זֶה בָּזֶה. אֲמְנָם בְּשֻׁלְחָן עָרוּךְ הַגְּרַ״ז (ס״א) נוֹטֶה לוֹמַר דְּדִינָא דִּידָן לְכַלֵּי עַלְמָא הוּא עַיִן שָׁם טַעֲמוֹ, וְעַיִן בִּקְרֵי מְגָדִים (א״א סק״ב) שֶׁגַּם הוּא רוֹצֶה לְצַדֵּד כֵּן וְהִנִּיחַ בְּצָרִיךְ עִיּוּן:

* אֵינוֹ מְצָטָרֵף. עַיִן בְּאוּר זָרוֹעַ (ח״א סי׳ קצד) שֶׁרוֹצֶה לְחַדֵּשׁ דְּזֶהוּ דָּוְקָא כְּשֶׁהָיוּ שְׁנַיִם וּבָא שְׁלִישִׁי, אֲבָל הֵיכָא שֶׁאָכְלוּ שְׁלֹשָׁה שֶׁנִּתְחַיְּבוּ כְּבָר בְּזִמּוּן וְשׁוּב בָּא אֶחָד וְאָכַל כַּזַּיִת, אֲפִלּוּ נָטְלוּ יְדֵיהֶם אוֹ שֶׁאָמְרוּ הַב לָן וּנְבָרֵךְ גַּם כֵּן מְצָטָרֵף עִמָּהֶם וּמְזַמֵּן לָהֶם וּמוֹצִיאָם יְדֵי חוֹבַת זִמּוּן. וּבָזֶה יֻישַּׁב מַה שֶּׁהִקְשׁוּ הָרִאשׁוֹנִים [עַיִן פְּסָחִים ק״ג עַמּוּד ב׳ תּוֹסָפוֹת דִּבּוּר הַמַּתְחִיל כֵּינָן] מֵהֵיכָא דְּשָׁמְעוֹן בֶּן שֶׁטַח (מח.) עַיִן שָׁם. אֶכֶן מִשְּׁאָרֵי רִאשׁוֹנִים שֶׁתָּרְצוּ בְּאֹפֶן אַחֵר מַשְׁמַע דְּלֹא סְבִירָא לְהוּ הָכִי:

* עִמָּהֶם. עַיִן בִּקְרֵי מְגָדִים (שם) שֶׁמְּצַדֵּד לוֹמַר דְּכִבְרַכַּת זִמּוּן שֶׁל שְׁלֹשָׁה, כָּל הֵיכָא שֶׁיֵּשׁ סִפֵּק לְדִינָא מְצָטָרְפִין [הֵיינוּ דִּרְשׁוּת לָהֶם לְזַמֵּן], אֲבָל בִּכְרַכַּת זִמּוּן שֶׁל עֲשָׂרָה שֶׁיֵּשׁ הַזְהָרַת הַשֵּׁם, מִסְתַּפֵּק שָׁם אִי מֵתָר בָּזֶה מִשּׁוּם חֲמָר ׳לֹא תִּשָּׂא׳, וְכֵן נוֹטֶה בְּחַיֵּי אָדָם (ח״א כלל מח ס״ז):

* וּנְטִילַת וְכוּ׳. עַיִן בְּמָגֵן אַבְרָהָם סָעִיף קָטָן ג׳ מַה שֶּׁהֶבִיא בְּשֵׁם הַבַּ״ח (ס״א), א]וְלֹא הִתְפַּקְּחוּ דְּכְבָר הִשִּׂיגוּ בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ד) וְהוּבָא בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק״א), וְעַיִן בְּטֹ״ז סִימָן קצ״ג סָעִיף קָטָן ח׳ שֶׁגַּם הוּא סוֹבֵר כִּסְבָרַת הָאֵלִיָּה רַבָּה:

ב * כַּזַּיִת יָרָק. וּבְאוּר הַגְּרַ״א מַשְׁמַע שַׁדַּעְתּוֹ דְּלֹא בְּעִנְיַן כַּזַּיִת לְצָרוּף עֲשָׂרָה, וְכֵן מַשְׁמַע בְּחִדּוּשֵׁי הָרַ״ה (פקודת הלוים מח) מִדְּהֵבִיא רְאָיָה לְפָסֵק הָרִי״ף (לה:) דְּדָוְקָא לַעֲשָׂרָה מִצְטָרֵף מִלְּשׁוֹן הַמִּשְׁנָה (מה.) דְּקָתָנֵי מְזַמְּנִין עַד כַּזַּיִת וּמַתְנִיתִין מְיֻרֵי בִּצְרוּף שְׁלֹשָׁה עַיִן שָׁם, הֲרֵי מוּכָח דְּצָרוּף דַּעֲשָׂרָה הוּא אַף בִּפְחוֹת מִכַּזַּיִת. וּבְשַׁבָּלֵי לֶקֶט (סי׳ קנב) מֵבִיא גַּם כֵּן רְאָיָה מִתּוֹסָפְתָּא (פ״ה הל׳ כ״כא) דְּלִצְרוּף עֲשָׂרָה מְהָנֵי אֲפִלּוּ בִּפְחוֹת מִכַּזַּיִת דְּנָן עַיִן שָׁם, וְלִקְאוֹרֶה הוּא הַדִּין לִפְחוֹת מִכַּזַּיִת יָרָק [וְאָפְשָׁר דְּאַף דְּעַל דְּנָן גַּם כֵּן אֵין לְבָרֵךְ שׁוּם בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה בִּפְחוֹת מִכַּזַּיִת מִכָּל מָקוֹם חֲשִׁיבָא טְפֵי מִיָּרָק, וְעַל כָּל פָּנִים לְעִנְיַן דָּנָן מִכְאָר דַּעְתּוֹ דַּאֲפִלּוּ פְּחוֹת מִכַּזַּיִת מְהָנֵי]. וּמִכָּל מָקוֹם לְמַעֲשֶׂה צָרִיךְ עִיּוּן לְהֶקֵל נָגֶד דַּעַת הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ, דְּדַעַת הַמְחַבֵּר (פ״ז סי׳ קעג) שֶׁמְּמַנּוּ הוֹצִיא הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ מִקּוֹרוֹ כְּמִכְאָר בְּבֵית יוֹסֵף (ד״ה ומ״ש אבל) לְאוֹ דַּעַת יְחִידָאָה הִיא, דְּמִסְתַּבְּרָא דְּדַעַת כָּל הָנֵי פּוֹסְקִים שֶׁאֵין מְחַלְּקִין בֵּין שִׁלְשָׁה לַעֲשָׂרָה לְעִנְיַן צָרוּף סְבִירָא לְהוּ כֵּן בְּעִנְיַן שִׁעוּר כַּזַּיִת, דְּהָרֵי אִיתָא בְּמִשְׁנָה רִישׁ פֶּרֶק שִׁלְשָׁה שֶׁאָכְלוּ (מה.) דְּהַשָּׁפָשׁ מִכַּזַּיִת אֵין מְזַמְּנִין עָלָיו, דַּאֲפִלּוּ נִיכָּא כְּפָרוּשָׁם דְּהֵיינוּ אֲפִלּוּ בְּאֹכֶל יָרָק, מוּכָח מִזֶּה עַל כָּל פָּנִים דִּבְעִנְיַן כַּזַּיִת דָּנָקָא אֲפִלּוּ לְעִנְיַן צָרוּף [וְכִדְפָרַשְׁנוּ כָּל הָרִאשׁוֹנִים דְּהָאי מַתְנִיתִין מְיֻרֵי לְעִנְיַן צָרוּף] וּלְדִידְהוּ בְּוַדַּאי אֵין לְחַלֵּק בֵּין שִׁלְשָׁה לַעֲשָׂרָה [כְּדִמּוּכָח מֵהָרְאָיָה שֶׁהֵבִיאוּ בַּעֲלֵי שִׁיטָה זוֹ מֵהֵיכָא דְּיָצָא אֶחָד מֵהֶם לְשׁוּק (שם ע״ב), דְּאַדְרַבָּה בְּצַשָּׂרָה מַחְמִירִין טְפֵי], וְאִם כֵּן בְּוַדַּאי אֵין לְהֶקֵל לְדִידְהוּ בִּפְחוֹת מִכַּזַּיִת אֲפִלּוּ לְעִנְיַן עֲשָׂרָה. וְכֵיוָן דְּבָאנוּ לָזֶה לְמָה לָנוּ לוֹמַר דְּלִדַעַת הָרִי״ף וְסִיעָתוֹ הַמַּחְמִירִים יוֹתֵר לְעִנְיַן צָרוּף, יֵקָלֵּל בַּעֲשָׂרָה לְהִצְטָרֵף אֲפִלּוּ בִּפְחוֹת מִכַּזַּיִת, וְגַם לָמָּה לָנוּ לַעֲשׂוֹת פְּלוּגְתָּא חֲדָשָׁה בֵּינֵיהֶם. וְעוֹד דְּהַרַשְׁבָּ״א (מח. ד״ה ולענין) שֶׁמְּסַכִּים לְהָרִי״ף בְּעִנְיַן צָרוּף שְׁלֹשָׁה דְּדָוְקָא גַּם כֵּן לְעִנְיַן צָרוּף עֲשָׂרָה דִּמְקַלִּינַן בְּיָרָק וּכְהָאי גַּוְנָא דַּיְקָא עַל כָּל פָּנִים הַמְצָרֵף מַחֲזִיק בְּאִיזָה בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה, דְּאִי לָאו הָכִי אֵין שַׁיָּךְ כְּלָל לְהִצְטָרֵף לְעִנְיַן זִמּוּן שָׁם בִּבְרָכוֹת מ״ח (ע״א ד״ה הא), וְאִם כֵּן עַל כָּל פָּנִים בְּעִנְיַן כַּזַּיִת שֶׁיִּהְיֶה מְחֻיָּב בִּבְרָכָה אַחֲרוֹנָה. וְהַהִיא דְּתוֹסְפְתָּא שֶׁמְּבִיא הַשַּׁבְּלֵי לֶקֶט לְאוֹ רְאָיָה גְּמוּרָה הִיא אֲפִלּוּ לְעִנְיַן דָּנָן דְּיֵשׁ סְגִי בִּפְחוֹת מִכַּזַּיִת, דְּאִפְשָׁר דִּמְיֻרֵי שָׁם בְּהָיָה כַּזַּיִת עַל יְדֵי שֶׁשָּׁבַל בְּצִיר, וּכְמוֹ שֶׁהָיָה שָׁם קָצַת בְּצַעֲמוֹ עַיִן שָׁם:

* שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רְבִיעִית. עַיִן בְּבַאוּר הַגְּרַ״א שֶׁכָּתַב דְּהוּא דַּעַת הַמְחַבֵּר (שם) וּכְשִׁיטָתוֹ, וּמַשְׁמַע דְּדַעְתּוֹ דְּלֹא בְּעִנְיַן רְבִיעִית, וּכְמוֹ דְּמַשְׁמַע הַגְּרַ״א לְעִנְיַן כַּזַּיִת יָרָק. אַךְ

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

לָהֶם דְּבָרִים הַמַּמְשִׁיכִים אֶת הַלֵּב לְקִנּוּחַ סְעוּדָה כְּגוֹן פֵּרוֹת וּכְמִהִין וּפִטְרִיּוֹת וְגוּזָלוֹת וּכְהָאי גַּוְנָא, הָיוּ יְכוֹלִין לֶאֱכֹל וַאֲפִלּוּ (ב) מְעַט מֵהֶם:
(ג) מְצָטָרֵף בַּהֲדֵיהוּ. דְּחִשְׁבִינַן לְהוּ כְּאִלּוּ לֹא גָּמְרוּ סְעוּדָתָן עֲדַיִן. וְהוּא שֶׁקָּבַע עִמָּהֶם דְּהֵינוּ שֶׁאָכַל אֲצָלָם בַּשֻּׁלְחָן שֶׁיּוֹשְׁבִים, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב בְּסִימָן קצ״ג סָעִיף ב׳ עַיִן שָׁם בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס״ק יח, כא). כָּתַב בְּמַאֲמַר מָרְדְּכַי (סק״א) דְּהוּא הַדִּין אִם אֶחָד גָּמַר סְעוּדָתוֹ מִתְּחִלָּה וְאַחֵר כָּךְ בָּאוּ שְׁנַיִם אֲצָלוֹ וְאוֹכְלִין, גַּם כֵּן מְצָטָרֵף בַּהֲדֵיהוּ לְזִמּוּן אִם הָיוּ מְבִיאִים לוֹ מִידֵי וּמְצֵי לְמֵיכַל מִינֵיהּ, עַיִן שָׁם. עוֹד כָּתַב דְּהוּא הַדִּין בְּכָל זֶה לְעִנְיַן צְרוּף עֲשָׂרָה לְזִמּוּן בְּשֵׁם: (ד) וְחַיָּבִים לִתֵּן לוֹ, לְאוֹ דַּוְקָא, (ג) אֶלָּא שֶׁרְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁמִּצְוָה לִתֵּן לוֹ, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב לְעֵיל בְּרֵישׁ סִימָן קצ״ג (ס״א): (ה) אֵינוֹ מְצָטָרֵף עִמָּהֶם. דְּכֵיוָן שֶׁאָמְרוּ כֵּן הֲרֵי כְּבָר הִסְפִּיחוּ דַּעְתָּם מֵאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה וְאָסוּר לָהֶם שׁוּב לֶאֱכֹל, כַּמְבֹאָר לְעֵיל בְּסִימָן קע״ט סָעִיף א׳ בַּדָּעָה הָרִאשׁוֹנָה, וּלְהָכִי אֵינוֹ יָכוֹל לְהִצְטָרֵף עִמָּהֶם דִּכְבָר נִסְתַּלְּקוּ מֵאֲכִילָתָם הָרִאשׁוֹנָה. וְעַיִן בְּאוּר הֲלָכָה (ד״ה אבל): (ו) וְעַיִן לְעֵיל סִימָן קע״ט. דְּשָׁם נִתְבָּאֲרוּ פְּרָטֵי הִינִים שֶׁל הַב לָן וּנְבָרֵךְ וּנְטִילַת יָדַיִם:
ב (ז) וְאֶחָד אָכַל וְכוּ׳. דְּאַף דְּעַל יָרָק אֵין מְבָרְכִין בִּרְכַּת הַמָּזוֹן, מִכָּל מָקוֹם יָכוֹל לְהִצְטָרֵף וְלַעֲנוֹת בָּרוּךְ שֶׁאָכַלְנוּ מִשֶּׁלּוֹ: (ח) כַּזַּיִת יָרָק. טַעֲמוֹ (ז) דְּכֵיוָן שֶׁאוֹמֵר שֶׁאָכַלְנוּ וְאֵין אֲכִילָה פְּחוּתָה מִכַּזַּיִת, אוֹ מִשּׁוּם (ה) דְּבָעִינַן שֶׁיִּתְחַיֵּב עַל כָּל פָּנִים בְּשׁוּם בְּרָכָה, וּבְפָחוֹת מִכַּזַּיִת אֵין חִיּוּב בְּשׁוּם בְּרָכָה אַחֵר אֲכִילָתוֹ כַּמְבֹאָר לְקַמָּן סִימָן ר״י (ס״א): (ט) מְצָטָרְפִין. וְאִם כְּבָר בֵּרַךְ בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה, שׁוּב אֵין יְכוֹלִין לְזַמֵּן עֲלֵיהֶם וְנִסְתַּלֵּק מֵהֶם [מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ד) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים]:
(י) בְּצִיר. הַיְנוּ (ו) שֶׁשָּׁבַל יָרָק בְּהִצִּיר וּבֵין כֻּלָּם הָיָה רַק כַּזַּיִת, אֲפִלּוּ הָכִי מְצָטָרֵף: (יא) כּוֹס אֶחָד. דְּשָׁתְיָה (ז) בְּכָלַל אֲכִילָה וְיָכוֹל

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וּבשו״ע הרב (ס״א) הַעְתִּיק דְּבָרָיו שֶׁאֲפִלּוּ נָטְלוּ יְדֵיהֶם מַיִם אַחֲרוֹנִים מְצוֹה שֶׁיַּחְזְרוּ וְיִטְלוּ מַיִם רִאשׁוֹנִים וִיבָרְכוּ הַמּוֹצִיא וְיֹאכְלוּ כְּזַיִת כְּדֵי לִבְרֹךְ בְּזִמּוּן, וְאֲפִילוּ אִם זֶה אֵינוֹ חָפֵץ לֶאֱכוֹל כְּלָל מְצוֹה שֶׁיִּתְנוּ לוֹ לֶאֱכוֹל מְעַט כְּדֵי לִזְמֹן עָלָיו, שִׁכּוֹל שְׁנַיִם שֶׁאֹכְלוּ כְּאֶחָד מְצוֹה עֲלֵיהֶם לְחַזֵּר אַחַר זִמּוּן כָּל מָה שֶׁיִּכּוֹלִים.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

(יב) חוּץ מִן (ז) [ד] הַמַּיִם, מִצְטָרֵף עִמָּהֶם, וְהוּא שֶׁיִּהְיֶה (יג) הַמְבָרֵךְ אֶחָד מֵאוֹכְלֵי הַפַּת. ה וַאֲפִלּוּ שִׁבְעָה אָכְלוּ דָּגָן וּשְׁלִשָׁה (יד) יָרָק מִצְטָרְפִין, אֲבָל שִׁשָּׁה לֹא, דָּרְבָּא דְּמִנְּפַר בָּעֵינַן: ג ו הַמִּצְטָרֵף (טו) צָרִיךְ לְבָרֵךְ בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה עַל מַה שֶּׁאָכַל, (טז) וְאֵינוֹ נִפְטָר בִּבְרָכַת הַמָּזוֹן (ה) [ה] שֶׁל אֵלּוּ. בַּמָּה דְּבָרִים אֲמוּרִים דְּסַגֵּי בְּכָל מַאֲכָל, (יז) לְהִצְטָרֵף לַעֲשָׂרָה, ז אֲבָל לִשְׁלֹשָׁה אֵינוֹ מִצְטָרֵף עַד שֶׁיֹּאכַל (יח) כַּזַּיִת פַּת, ח וְיֵשׁ אוֹמְרִים (יט) דִּכְכַזַּיִת דָּגָן מְהַנֵּי אֲפִלּוּ אֵינוֹ פַּת, וְיֵשׁ אוֹמְרִים (כ) דִּבְיָרָק וּבְכָל מַאֲכָל (ו) מְהַנֵּי. (כא) הִלְכָךְ שְׁנַיִם שֶׁאָכְלוּ וּבָא שְׁלִישִׁי, אִם יְכוֹלִים לְהַזְקִיקוֹ שֶׁיֹּאכַל כַּזַּיִת פַּת מוּטָב, וְאִם אֵינוֹ רוֹצֶה, ט לֹא יִתֵּנוּ לוֹ (ז) (כב) לִשְׁתּוֹת וְלֹא מַאֲכָל אַחֵר. וְאִם אֵרַע שֶׁנָּתְנוּ לוֹ לִשְׁתּוֹת אוֹ מַאֲכָל אַחֵר, יְזַמְּנוּ עִמּוֹ אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה לֶאֱכֹל פַּת: ד י חֲבֵרִים שֶׁאָכְלוּ כְּאֶחָד, קְצָתָם אָכְלוּ כְּדֵי שְׂבִיעָה וְקְצָתָם לֹא אָכְלוּ אֶלָּא כַּזַּיִת, אִם כֻּלָּם יוֹדְעִים לְבָרֵךְ (כג) מְצָוָה שֶׁיְּבָרֵךְ אוֹתוֹ שֶׁאָכַל כְּדֵי שְׂבִיעָה וְיוֹצִיא אֶת הָאֲחֵרִים, וְאִם אֵין יוֹדְעִים כֻּלָּם לְבָרֵךְ, מִי שֶׁאָכַל כַּזַּיִת (כד) יָכוֹל

ה שָׁם לְפָרוּשׁ הַפּוֹסְקִים.
ו רַבֵּנוּ יְחִיאֵל מִפָּשָׂם אָבִיו הָרֹא"שׁ (הו"ד בטור).
ז רַמְבַּ"ם פֶּרֶק ה' מֵהִלְכוֹת בְּרָכוֹת (ה"ח).
ח הָרִי"ף (לה:) וְהָרַשְׁבָּ"א (מח. ד"ה ולענין) עַל פִּי הַיְרוּשַׁלְמִי (פ"ז ה"ב).
ט תּוֹסְפוֹת (מח. ד"ה תשעה) וְרֹא"שׁ (פ"ו סי' כא) וְרַבֵּנוּ יוֹנָה (לה: ד"ה ואפילו).
י בְּהַגָּהוֹת מֵיְמוֹנִי שָׁם (אות ז) בְּשֵׁם רַבֵּנוּ מֵאִיר.
כ הָרֹא"שׁ (שם) וּכְדַעַת רַבֵּנוּ יְרוּחָם (נתיב טז ח"ו).

בֵּאוּר הֵימֵב

(ד) הַמַּיִם. וּמֵגֵן אַבְרָהָם (סק"ו) חוֹלֵק וּפוֹסֵק אֲפִלּוּ בְּמַיִם מִצְטָרְפִין: ג (ה) שֶׁל אֵלּוּ. דִּבְרַכַּת הַמָּזוֹן אֵינָהּ פּוֹטֶרֶת בְּרָכָה שֶׁל בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת רַבּוֹת. וּבְיֵין מַשְׁמַע בְּבֵית יוֹסֵף (ד"ה כתב אחי) דְּמִיפְטַר בִּבְרַכַת הַמָּזוֹן דְּיֵין נְמִי מֵיזָן זֵין, וְצֵין סִימָן ר"ח סָעִיף י"ז דְּהוּא הַדִּין בִּתְמָרִים. וְצֵין ט"ז סִימָן קע"ד סָעִיף קָטָן ח' שֶׁכָּתַב שֶׁכֵּן שָׁלְנוּ נַדַאי זֵין. וּמִכָּל מָקוֹם לְכַתְחִלָּה יִכַּוֵּן שֶׁלֹּא לָצֵאת בִּבְרַכַת הַמָּזוֹן. מֵגֵן אַבְרָהָם (סק"ו): (ו) מְהַנֵּי. וְדַוְקָא כַּזַּיִת. מֵגֵן אַבְרָהָם (סק"ו): (ז) לִשְׁתּוֹת. (וּכ"ח) [וְכֵנֶסֶת הַגְּדוֹלָה] (הגב"י) כָּתַב הַתְּפִלָּל יוֹצֵא בִּתְפִלָּה שֶׁל קוֹל רָם לְהַשְׁלִימִין אַף עַל פִּי שֶׁמּוֹצִיא שְׁאֵינוֹ בְּקִי לְשֵׁם חוֹבָה, וּבִבְרַכַּי יוֹסֵף (סי' קח סק"א) לְמַד מִזֶּה לְעִנְיַן יְחִיד שֶׁרוֹצֶה לָצֵאת יְדֵי חוֹבַת תַּשְׁלוּמִין בַּחֲזָרַת הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר, אַף עַל פִּי שֶׁהַכֹּהֲנוֹת אֵינָם שָׁרִים שָׁם. וּלְכָךְ נִרְאֶה דְּהַסּוֹמֵךְ עַל הַמֵּגֵן אַבְרָהָם לֹא הִפְסִיד, וּמִכָּל שֶׁכֵּן דְּבְאֵלִיָּה רַבָּה (סק"ו) כָּתַב בְּשֵׁם מַהֲרַ"שׁ (מנהגי מהר"ש סי' חלא) שֶׁעֲשָׂה כֵּן לְכַתְחִלָּה וְאָמַר לָזֶה הַמְּצְטָרֵף שֶׁיִּכַּוֵּן וְיֵצֵא בִּבְרַכַת הַמָּזוֹן עִיֵּן שָׁם:

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

בסי' קצה סק"א) מֵעֵנְיַן זֶה: [ד] הַמַּיִם. עַיֵּן בְּאֵר הַיֵּטֵב. וְעַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק"ה) דְּמַה שֶׁכָּתַב (בש"ל) [וְכָ"כ] דְּשָׁתָה רב רְבִיעִית מְצָטָרֵף, לֹא נִמְצָא לוֹ חָבֵר בְּפוֹסְקִים: ג [ה] שֶׁל אֵלּוּ. עַיֵּן בְּאֵר הַיֵּטֵב. וְעַיֵּן בְּבִרְכֵּי יוֹסֵף (סק"ב) דְּמִסְתַּיְמַת דִּבְרֵי הַבַּיִת יוֹסֵף מִשְׁמַע דְּלֹא יָצָא. וְכֵן כָּתַב הָרַדְבַּ"ז בְּתְשׁוּבָה (ח"ב) סִימָן תשע"ה מִשּׁוּם דְּהַמְבָרֵךְ מְכַוֵּן לִקְטֹר צִמְצוּמוֹ מֵאֲכִילַת דָּגָן שֶׁהוּא בִּרְכַּת שִׁלְשָׁה, וְהַמְכַוֵּן לָצֵאת הוּא לִקְטֹר צִמְצוּמוֹ מֵעֵין שָׁלֹשׁ, וְלָכֵן לֹא יָצָא שֶׁהַמְבָרֵךְ מְכַוֵּן לְעִנְיַן אַחֵר וְהַשּׁוֹמֵעַ לְעִנְיַן אַחֵר עַיֵּן שָׁם. וְקָצַת צָרִיךְ עִיּוּן בֵּינָן שֶׁהַשָּׁעַם דְּיֵין נְמִי מֵיזָן זֵין הָוֵי כְּבָנָיָה לְעִנְיַן אֶחָד שֶׁמְּבָרֵךְ עַל הַמָּזוֹן, וְגַם לְפִי מַה שֶּׁהִכְתִּיבִי לְעֵיל סִימָן ק"ח (סק"ב) מִתְּשׁוּבַת הָרַדְבַּ"ז (ח"א) סִימָן שס"א דְּשַׁלִּיחַ צִבּוּר אֲנוּס הוּא

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

לוֹמַר שָׁאָכַלְנוּ: (יב) חוּץ מִן הַמַּיִם. דְּמַיִם לֹא זַיְנֵי וְאֵינוֹ חָשׁוּב לְהִצְטָרֵף (ס) אֲפִלּוּ הוּא צָמֵא וְרוֹצֶה לִשְׁתּוֹת. וּמֵגֵן אַבְרָהָם (סק"ו) חוֹלֵק וּפוֹסֵק בִּמְכַוֵּן לִקְטֹר צִמְצוּמוֹ מֵאֲכִילַת דָּגָן שֶׁהוּא בִּרְכַּת שִׁלְשָׁה. אָכֵן בְּסֵפֶר בִּגְדֵי יֶשַׁע וּבְמֵגֵן גִּבּוֹרִים (שלטי הגבורים סק"א) הִסְכִּימוּ לְהַמְחַבֵּר, (י) וְכֵן מְצַדֵּד בְּסֵפֶר חֶמֶד מֹשֶׁה (סק"א): (יג) הַמְבָרֵךְ אֶחָד וְכוּ'. דְּכֵיוָן שֶׁהוּא מוֹצִיא (יא) אֶת חֲבֵרָיו בִּבְרַכַּת הַזִּמּוּן חֲמִיר טְפֵי: (יד) יָרָק. וְהוּא הַדִּין אֵיזֶה מִינֵי קִטְנִית: ג (טו) צָרִיךְ לְבָרֵךְ. לְאַחַר שֶׁגָּמַר לִשְׁמֹעַ בִּרְכַּת הַזִּמּוּן: (טז) וְאֵינוֹ נִפְטָר. רְצוֹנוֹ לוֹמַר, אֲפִלּוּ אִם יִרְצֶה לִכְוֵן לָצֵאת בִּבְרַכַּת הַמָּזוֹן גַּם כֵּן לֹא מְהַנֵּי, דְּדַקְיֵימָא לַן [לְקַמָּן בְּסִימָן ר"ח סָעִיף י"ז וּבָאַחֲרוֹנִים שָׁם] דְּאֵין בִּרְכַּת שְׁלֹשָׁה פּוֹטֶרֶת מֵעֵין שְׁלֹשָׁה וְלֹא בִּרְכַּת בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת רַבּוֹת. (יג) אַף אִם אָכַל תְּמָרִים אוֹ שָׁתָה יַיִן בְּוַדַּאי מְהַנֵּי בְּדִיעֲבַד, דְּהָא קַיְימָא לַן בְּסִימָן ר"ח (שם) דְּאִם בְּדִיעֲבַד בֵּרַךְ עֲלֵיהֶן בִּרְכַּת הַמָּזוֹן יָצָא. וּלְפִי מַה דְּפָסְקוּ שָׁם כַּמָּה אַחֲרוֹנִים דְּאַף עַל דִּיָּקָא אִם בֵּרַךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן יָצָא, גַּם בְּדִיָּקָא דִּינָא הָכִי. (יג) וְכָתַב הַמֵּגֵן אַבְרָהָם (סק"ו) דְּמִכָּל מָקוֹם לְכַתְחִלָּה יְכַוְּנוּ בָּהֶם שֶׁלֹּא לָצֵאת בִּבְרַכַּת הַמָּזוֹן, דְּצָרִיךְ לְבָרֵךְ עַל כָּל מִין בִּרְכָתוֹ הָרְאוּיָה לוֹ: (יז) לְהִצְטָרֵף לַעֲשָׂרָה. דְּהָלְאוֹ דִּידֵיהּ יֵשׁ חִיּוּב זִמּוּן מִן הָאוֹכְלִים פַּת, וְלֹא בָּעֵינַן לֵיהּ אֶלָּא לְהַזְקֶרֶת הַשֵּׁם: (יח) כַּזַּיִת פַּת. דִּמְחַיֵּב בִּבְרַכַּת הַמָּזוֹן: (יט) דִּכְכַזַּיִת דָּגָן וְכוּ'. הֵינוּ כְּגוֹן דִּיָּקָא וְכִיוֹצֵא בּוֹ מִמִּינֵי מָזוֹן שֶׁחַיֵּב לְבָרֵךְ עָלָיו בְּרָכָה אַחַת מֵעֵין שָׁלֹשׁ: (כ) דִּבְיָרָק וּבְכָל מַאֲכָל. וְהוּא הַדִּין שְׁתִיָּה, וְכֵנֵ"ל בְּסָעִיף ב' לְעִנְיַן עֲשָׂרָה. וְטַעַם דָּעָה זוֹ, דִּסְבִירָא לַהּ דִּלְעִנְיַן צָרוּף לְזִמּוּן אֲקִילוּ גַּם לְעִנְיַן שְׁלֹשָׁה, כֵּיוָן שֶׁשְּׁנַיִם מֵהֶם אָכְלוּ פַּת וּמְחַיְּבִין בִּבְרַכַּת הַמָּזוֹן. (יז) וְהוּא

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(ס) בִּגְדֵי יֶשַׁע: (ע) הַגְּרַ"ז (ס"ב) וְחַיֵּי אָדָם (ח"א כלל מח ס"א): (י) עַיֵּן שָׁם דְּהוּא עַל כָּל פָּנִים לְדִידָן דְּפָסְקִינַן דְּצֵד הַיַּיִן הוּא בִּרְכַּת הַזִּמּוּן כְּמוֹ בְּאֵר הַגּוֹלָה (סי"ב) עַיֵּן שָׁם: (יא) הַצְּרִיכִין לְטַעֵם זֶה אֲפִלּוּ לְדַעַת הַמְחַבֵּר דְּפָסַק לְקַמָּן בְּסִימָן ר' (שם) דְּסָגֵי עַד נִבְרַךְ, וְכָל שֶׁכֵּן לְדַעַת הָרַמ"א דְּפָסַק שָׁם דְּהַמְזוֹמֵן צָרִיךְ לוֹמַר גַּם בִּרְכַּת הַזָּן: ג (יב) מֵגֵן אַבְרָהָם (סק"ז) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: (יג) וְלֹא הָקְפִּיקְתִּי דִּבְרֵי הָאֵלִיָּה רַבָּה (סק"ז) שֶׁמְּצַדֵּד קְצָת דַּאֲפִלּוּ לְכַתְחִלָּה [וּמִשּׁוּם דְּמִצְטָרֵף לְעִנְיַן זִמּוּן אֲקִילוּ] מִשּׁוּם דְּמַבְאוּר הַגְּרַ"א בְּסִימָן קע"ד סָעִיף ו' וְכֵן כְּאָכֵן הֶעוֹלֶה סִימָן ר"ח סָעִיף י"ז מַשְׁמַע דְּהָא דְּאִיתָא בַּגְּמָרָא (יב.) דְּצַל הַתְּמָרִים נִפְטָר בִּבְרַכַּת הַמָּזוֹן וְהוּא הַדִּין לְעִנְיַן יַיִן, הֵיְינוּ רַק בְּדִיעֲבַד אִם כֵּן לִכְתֹּב אוֹתָם בְּפֵרוּשׁ, אֲבָל מִדְּרַבָּנָן [פְּרִי מְגַדִּים (א"א סק"י)]: (יד) תּוֹסְפוֹת (מח: ד"ה עד) וְרֹא"שׁ (פ"ו סי' כא):

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehader - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah